

Mödet den 24de Januar.

Prof. *Liebmann* fremlagde en Afhandling over Mexicos og Centralamericas neldeagtige Planter og gav en Udsigt over sammes Indhold. Da Afhandlingen snart vil udkomme i Selskabets Skrifter, meddeles her intet Udtog deraf.

Prof. *Steenstrup* meddelte følgende Bemærkninger over nogle her i Landet fundne Mammuthslevninger.

Begge de Levninger af det siberiske Mammuthsdyr (*Elephas primigenius Blumenb.*), som jeg herved har den Ære at fremlægge i Selskabet, ere fundne i Mergelgrave og höre saaledes til en noget ældre Tid, end de Dyrelevninger, der i forrige Møde bleve foreviste.

Den første af disse Levninger er et Stykke af et Hofteben, (os ilii), der sikkert tilhörer et Dyr af Elephantslægten, og skjönt jeg ikke til umiddelbar Sammenligning har Knokler af Mammuthens Bækken, nærer jeg ikke den ringeste Tvivl om, at det netop er af Eleph. primigenius Blum. eller Mammuthen; det er fundet i en Mergelgrav ved Sönderomme, midt i Nörrejylland, omtrent 7 Miil NV. for Kolding. Opbevaringen af dette sjeldne Fund skylder Videnskaben Stedets Præst, Hr. Pastor *Böttiger* og Hr. Overlæge *Kildal Lund* heri Staden, til hvis Raadighed Præsten havde stillet det og ved hvis Velvillie Museet strax efter modtog det. Förstnævnte har, paa min nærmere Forespørgsel om de Forhold, hvorunder det blev fundet, givet mig den Oplysning, at det laae 6 Alen under Jordskorpen, midt i et Mergellag og 2 Alen over de Sandlag, som udgjorde Mergelens Underlag. Det laae ene, og hverken ved den fortsatte Bortgravning af Mergelmassen eller ved de Gravninger, som Præsten i dette bestemte Öiemed siden anstillede, har der vist sig det mindste Spor af andre lignende Knokler.

Det nævnte Brudstykke udgjör netop det Stykke af det höire Hofteben, som ligger Hofteskaalen nærmest. Af denne er næsten Halvparten tilstede; dens Gjennemsnit er 13°, 0 (omtrent 5'');

Længden af det hele Ben er 35° , ($13\frac{1}{2}''$), Bredden 27° , 4^m ($10\frac{3}{4}$). Halsens Overflade er næsten i hele dens Omkreds vel bevareret, kun er den överste inderste Kant deraf, indad imod Hofteskaalen, afstödt. Iövrigt viser Knoklen to Slags Brudflader; den *ene* Slags ere *ældre* og have kjendelig været tilstede förend Knoklens Nedlæggelse i Blaaleret, hvoraf altsaa fremgaaer, at Knoklen *som Brudstykke* er bleven aflagt paa det Sted, hvor den nu blev udgravet; den *anden* ere *nyere*, aldeles friske, og enten hidröende derfra, at Smaastykker tilfældigen ere blevne afslaaede under Benets Udtagelse eller Opgravning, eller foraarsagede derved, at man har villet overbevise sig om, hvad det var for en Masse, man havde for sig. Baade den ydre og indre Overflade af Knoklen ere glatte og uslidte, ligesom ogsaa de oprindelige Brudflader ikke ere videre afslidte eller tilrandede, men derimod findes der adskillige Striber eller nedtrykte Streger, gaaende i forskjellige Retninger. Nogle af disse ere vel af nyere Oprindelse og hidröre maaskee fra Optagelsen, men den större Mængde af dem ere bestemt ældre, og ifölge deres Forhold til Randene af de ældre Brudflader aabenbart ældre end disse. Dette bemærkes for at tjene til nærmere Veiledning ved Afgjörelsen af det endnu svävende Spörgsmaal, om saadanne Knokler ere hidbragte fra andre, dog ikke fjerne, Egne, eller om Dyrene, hvorfra de hidröre, have levet paa den jyske Halvöe — et Spörgsmaal, som det maa være Fremtiden forbeholdt at afgjöre.

Den anden Levning er en *Kindtand*. Den er 8° , 01^m ($3''$ dansk) bred, hvor den er bredest, dannende en kort aflang eller oval Figur, hvis Længde kan med en temmelig Sikkerhed angives at have været omtrent 14° eller $5\frac{1}{2}''$ dansk; thi skjönt ved Uforsigtighed under Optagningen den överste Del af nogle Tandplader paa begge Ender er afstödt, saa ere dog de til samme hörende Roddele tilbage og tillade os at skjönne, hvormeget der omtrent er afstödt. De tilstedeværende $8\frac{1}{2}$ Tandpladers regelmæssige Aftagen i Bredde vilde desuden angive, at Tandkronen havde havt den anförte Længde, selv om Rödderne ikke havde været i Behold endnu. Paa den forreste Ende af Tanden er der afstödt $1\frac{1}{2}$ af de smalle Plader, det Halve nemlig af den næstforreste Plade, som omtrent har væ-

ret 5^c, 0^m bred, og den hele forreste Plade omtrent af 3^c, 5^m Bredde. Af Tandens bagerste Ende maae de to afstødte Lameller omtrent have været 6^c, 5^m og 5^c, 5^m brede. Det hele Antal af Plader har været 12. Tykkelsen af de enkelte Tandplader er 8^m—9^m regnet efter Emaillens ydre Rande; Kittet mellem Tandpladerne udfylder et Mellemrum mellem disse af 5^m—7^m. Tandens største Høide er 12^c (4½" dansk) fra Tyggefladen til Enden af den største Rod. Den er slidt ved Tygningen saameget, at alle Pladerne synes at have været i Brug.

Af de nævnte Forhold kan der ikke være nogen Tvivl om, at Tandens tilhører *Elephas primigenius*, og derved bliver det saameget sandsynligere, at ogsaa Hoftebenet tilhører samme Art. Den vil uden Vanskelighed kunne henføres til de af *Owen* i *History of british fossil mammalia and birds* givne Figurer, 91, 92 og 94. Den noget hvælvede Tyggeflade viser, at det er en Tand af Overkjæben, og den synes efter de hos flere Forfattere angivne Forhold at have været den tredje eller fjerde Tand i denne Kjæbe.

Tandkittet, som synes let at forsvinde fra de engelske fossile Tænder, er fuldstændig bevaret, og Tandens hele Overflade viser ikke det ringeste Tegn til at være slidt eller rullet og har ikke engang Spor af de Streger, som fandtes paa Overfladen af Hoftebenet.

Det er ved de Herrer Overlæge *Petits* og Adjunkt *Theilmanns* Bestræbelser at Universitetsmuseet er kommen til Kundskab om dette Fund og senere har erholdt Tandens til dets Samlinger. Sidstnævnte skylder jeg desuden den Oplysning, at Tandens er funden ved Mergelgravning ved en Gaard Fristed, en Fjerdingvei V. for Haderslev, N. for Dammen. Mergelgraven laae paa den flade Mark paa en Banke af Rullestensler, og i dette fandtes Tandens 7 Alen under Overfladen. Skjönt der er søgt efter flere Stykker, var der dog ikke fundet mere.

Foruden disse tvende Levninger er der, som det maaskee vil erindres, ved den slesvigholstenske Kanals Gravning, i det forrige Aarhundrede (1783), fundet et Brudstykke af en Hugtand af en Elefant. Det Stykke deraf, som nu opbevares paa det Kgl. Naturhistoriske Museum (see Dr. *Pingels* Meddelelse i *Schouws* Uge-

skrift I B. S. 561) synes ikke at have været slidt; det er 6" langt, og har oprindeligt kun været lidt længere. Om nu ogsaa denne Hugtand rimelig hidrører fra samme Elefantart, som Kindtanden, og vi saaledes fra den danske Halvøe have idetmindste tre bestemte Levninger af dette colossale Dyr, saa er dette dog et yderst ringe Antal, naar man betænker, hvor talrige Levninger der ere fundne af dette Dyr i Nabolandene. I det hele Lavland, som i en Halvbue omgiver Östersöen med dens Bugter, ere de langtfra sjeldne, og paa den sibiriske Slette og ved Ishavets Kyster forekomme de, som bekjendt, i en overordenlig stor Mængde, saa at endog Elfenbenet af de opgravede Hugtænder udgjör en ganske betydelig Udförselsartikel derfra baade til China og England. I de senere Decennier har man ligeledes imod Vest, navnlig i England, fundet en utrolig Mængde af dette Dyrs Knokler og Tænder, og *Owen* meddeler, at han ved Udarbeidelsen af sit ovennævnte Værk har havt i sine Hænder omtrent 3000 Kindtænder, opgravne i England. I Norfolk er der opfisket paa en Östersbanke i Nærheden af Landsbyen Happisburgh henved 2000 Kindtænder, og alene i Löbet af 12 Maaneder bragtes der iland med de opfiskede Östers hele Hundreder af Kindtænder. (*Owen* l. c. S. 255).

Efterat Selskabet havde modtaget Betænkning af en Comitee (Professorerne Eschricht, Bendz, Steenstrup, Dr. Kroyer, Inspecteur Schjödte) udnævnt den 14de Juni 1850 i Anledning af et Andragende fra Magister *A. S. Örsted*, besluttede man:

- 1) at bevilge Magisteren 200 Rbdlr. til Reentegning af et Udvalg af de fra hans Reiser medbragte Skizzer af Dyr, som ikke i död Tilstand lade alt det iagttage, som Naturhistorikeren behöver at see,
- 2) at give Magister Örsted Udsigt til andre 200 Rbdlr., naar de for de første 200 Rbdlr. erhvervede Tegninger ere indkomne og en ny Comiteebetænkning derom indhentet,
- 3) at Tegningerne ifölge Magister Örstedes Forslag opbevares i det Kongelige naturhistoriske Musæum.